

самоконтролем та робота над розвитком комунікативних умінь, серед яких особлива увага приділяється конструктивним способам поведінки в конфліктних шкільних ситуаціях.

Основні висновки. Діяльність психолога в рамках супроводу процесу адаптації п'ятикласників до нових умов навчання передбачає здійснення спільно з педагогами аналізу шкільного середовища з позиції можливостей, які надаються дитині для навчання і розвитку, з урахуванням її психологічних можливостей та наявного у неї рівня розвитку, що буде сприяти зниженню рівня шкільної тривожності підвищенню упевненості в собі і своїх можливостях; формування позитивного відношення до школи, до вчителів й однокласників.

ЛІТЕРАТУРА

1. Битянова М.Р. Организация психологической работы в школе / М.Р. Битянова. – Москва: Совершенство, 1998. – 298 с.
2. Бучевська Л. М. Психологічний супровід навчально-виховного процесу / Л.М. Бучевська //Таврійський вісник освіти. – 2015. – № 1(49). – С. 239-243.

Анастасія Тягнирядно,
студентка 4 курсу
факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв
Наук. керівник: **І.О. Черезова,**
к. психол. н., доц. (БДПУ)

СІМ'Я ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДШОГО ШКОЛЯРА

Актуальність. Розробка та теоретичне обґрунтування гендерної ідеології освітньо-виховних практик є стратегічним напрямком гендерного виховання. Окремого питання заслуговує проблема впливу сім'ї на формування гендерної ідентичності дитини. При цьому гендерна ідентичність розглядається як усвідомлення особистістю себе як представника чи представниці статі, гендеру, відчуття свого жіночого, чоловічого або андрогенного тіла, усвідомлення своєї приналежності до чоловічої, жіночої або якоїсь іншої статі у соціальному контексті.

Ступінь досліджуваності проблеми. Проблемами гендерного становлення особистості займалися як зарубіжні, так і вітчизняні вчені: становлення гендерної ідентичності та соціалізація статі (І. Кон, В. Васютинський), особливості статевої поведінки у контексті генетичного підходу (С. Максименко), детермінанти гендерної ідентифікації (К. Хорні, М. Мід), вплив сім'ї на формування гендерної ідентичності (В. Романова, Н. Городнова) та ін.

Мета дослідження: виявити психологічні особливості становлення гендерної ідентичності молодших школярів у сім'ї.

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз та зіставлення змісту наукового доробку, систематизація та узагальнення наукової інформації; *емпіричні* – спостереження, методи опитування (анкетування, співбесіда), інтерпретація отриманих даних.

Сутність дослідження. Формування гендерної ідентичності дитини, виховання жіночності і мужності, статева просвіта та сексуальне виховання, підготовка до виконання подружніх та батьківських ролей відбувається передусім у сім'ї. Враховуючи означене, нами було проведено емпіричне дослідження, вибірка якого складалася із молодших школярів 6-10 років (120 учнів) та їх батьків.

За допомогою питань анкети для батьків «Соціальна ситуація психічного розвитку молодшого школяра в сім'ї» та опитувальника для дітей «Я і моя сім'я» ми прагнули з'ясувати: хто у сім'ї є довірливою людиною, яким є характер заборон і від кого вони виходять, наявність диференційованого підходу у виховання дітей різної статі та характер співробітництва у сім'ї.

Отримані дані свідчать, що матір для молодших школярів обох статей виступає найбільш близькою людиною. Але саме їй, а також бабусям і дідусям, найчастіше, ніж батькові, молодші школярі адресують свої вередування. З бабусями й дідусями діти нерідко діляться враженнями, лише у 2% випадків слухаються, 50% – вередують з ними. Простежується тенденція певної близькості у дітей з представниками своєї статі у сім'ї. Особливий інтерес викликав аналіз характеру заборон на адресу дитини з боку дорослих членів сім'ї. Молодші школярі у бесіді перерахували 705 заборон: 360 – від матерів, 270 – від батька, 75 – від бабусь та дідусів. На питання «Потрібно по-різному (чи однаково) виховувати доньок і синів?» більшість батьків відповіли, що різниці у вихованні дітей різної статі вони не вбачають. Проте вивчення методів виховання, особливостей спілкування і взаємодії свідчить, що диференційований (часом не усвідомлений) підхід фактично є. Він виявився як у характері заборон на адресу дітей різної статі, так і в особливостях заохочень і покарань. Дівчатка частіше за хлопчиків отримують позитивне оцінювання, заохочення та рідше покарання. Аналіз отриманих даних свідчить і про наявність диференційованого підходу до розподілу обов'язків та у характері співробітництва у сім'ї. Так, основні обов'язки батька, на думку дітей, – доставка продуктів та робота поза межами домівки, менш значущі – господарські справи. Матері також вважають ці обов'язки головними для чоловіків. Різниця у дозвіллі, як на думку дітей, так і на думку матерів, є незначною.

Анкетування батьків та опитування дітей виявило виражену відсутність єдності у питаннях виховання між дорослими членами сім'ї майже у половині досліджуваних сімей.

Основні висновки. Емпіричне дослідження дозволило виявити основні гендерні орієнтації дітей в сім'ї, а саме: позитивне ставлення до матері, заборонна функція батька, заохочення та позитивне оцінювання дівчат, специфічний розподіл сімейних обов'язків (чоловічі/жіночі). Також слід зазначити негативні тенденції щодо спільності та координації виховних зусиль різних членів сім'ї, що ускладнює процес формування гендерної ідентичності молодшого школяра.

ЛІТЕРАТУРА

1. Говорун Т.В. Гендерна психологія: навч. посіб. / Т.В. Говорун, О.М. Кікінеджі. – К. : Видавничий центр «Академія», 2004. – 308 с.
2. Кікінеджі О.М. Гендерна ідентичність в онтогенезі особистості:

монографія / О.М. Кікінеджи.– Тернопіль, 2011. – 386 с.

3. Титаренко Т.М. Хлопчики та дівчатка: психологічне становлення індивідуальності / Т.М. Титаренко. – К. : Знання, 1989. – 48 с.

Аліна Титаренко,

студентка 4 курсу

факультету психолого-педагогічної освіти та мистецтв

Наук.керівник: **Т.П. Малихіна,**

к. психол.н., доцент (БДПУ)

ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ПЕРШОКЛАСНИКІВ ДО НОВИХ УМОВ НАВЧАННЯ

Актуальність дослідження. Процес адаптації дитини до школи достатньо складний як фізично, так і психологічно, і в залежності від того, як першокласник адаптується до нових умов, у майбутньому буде залежати його подальше навчання у школі. У найпоширенішому своєму значенні шкільна адаптація розуміється як пристосування дитини до нової системи соціальних умов, нових відносин, вимог, видів діяльності, режиму життєдіяльності.

Ступінь досліджуваності проблеми. Дослідження соціально-психологічної адаптації першокласників та особливостей розвитку дітей цього віку розглянуті в працях Каверіна В., Безрукого М., Гуткіної Н., Горланової Є., Дубровіної І., Єфімової С., Захарова А. та інші. Значимість проблеми шкільної адаптації підкреслюється багатьма авторами – М. Безруких, Л. Божович, М. Битянова, А. Венгер, Е. Галажінській, І. Дубровіна, М. Максимова, Л. Новикова, Р. Овчарова та ін., В їх роботах розкриваються механізми, компоненти, фактори адаптації, а також причини дезадаптації дітей до школи. Так на думку Л. Божович, адаптація до школи – «внутрішня позиція школяра», психологічне новоутворення особистості. [1]

Однак, незважаючи на численні дослідження в цій області, число дітей з явищами шкільної дезадаптації, що виявляється в порушеннях успішності, поведінки і міжособистісному взаємодії, не скорочується. Це дає нові можливості дослідження особливостей шкільної адаптації першокласників.

Мета дослідження. Теоретично обґрунтувати процес адаптації першокласників до нових умов навчання.

Сутність дослідження. Весь перший рік навчання в школі, на думку науковців, можна вважати періодом нестійких й напружених зміни, що відбуваються у психіці дитини. Успішність пристосування першокласника до нових умов і правил існування обумовлена багато в чому формуванням навчальної мотивації, позитивного емоційного ставлення до школи, до педагогів і своїх однокласників, високим рівнем довільної регуляції і достатнім рівнем пізнавальних процесів, якщо ж цього не буде, то відповідно дитині буде дуже важко адаптуватися до нових умов ,та у результаті чого можемо отримати повністю дезадаптовану дитину. Гарна адаптація до шкільного життя залежить від рівня готовності дитини до